

Είδος: Εφημερίδα / Κύρια
Ημερομηνία: Κυριακή, 07-12-2008
Σελίδα: 35
Μέγεθος: 532 cm²
Μέση κυκλοφορία: 27730
Επικοινωνία εντύπου: (210) 4808000

Λέξη κλειδί: ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΠΑΤΑΚΗ

ΕΝΣΤΑΣΕΙΣ / ΤΟΥ ΤΑΚΗ ΚΑΜΠΥΛΗ

Ο «πλούσιος Εβραίος» και ο Μπλούμε

«Στη διάρκεια της Κατοχής ήμουν επίσημος διερμηνέας των SS και συγκεκριμένα στο "Τμήμα Εβραϊκών Υποθέσεων" της Ασφάλειας Αθηνών. Με αυτή την ιδιότητα μου πήγα στη Ρόδο μαζί με τον Τόνι Μπιούργκερ, υπολοχαγό των SS (...) με τον Φριτς Λίνεμαν, δόκιμο των SS και τον Χανς Σέλε από το Ντόντσικ. Εκεί στη Ρόδο είχαν συλληφθεί όλοι οι Εβραίοι των Δωδεκανήσων από 16 έως 60 ετών. Με ένα καράφι μεταφέρθηκαν πρώτα στο Χαϊδάρη κι από εκεί, υποψία, στα γερμανικά στρατόπεδα συγκεντρώσεως (...). Οι Γερμανοί που προανέφερα πήραν μαζί τους από τη Ρόδο εννέα βαλίτσες γεμάτες με αλυσίδες, διαμάντια, ράβδους χρυσού κι άλλα χρυσαφικά που παρέδωσαν στην Αθήνα στον Μάξερ, διοικητή των SS. Την ίδια νύχτα συναντήθηκαν στην οδό Λυκαβηττίου 2 με τον Ισπανό υπάκουο Πέπο Φραντσές. Ενώ, ο Λίνεμαν, ο Τζιρμπακ και ο Σέλε. Εκεί συζητήσαμε πώς θα μπορούσαμε να πουλήσουμε τα κομμάτια (...). Το ίδιο βράδυ μετά το φαγητό συμφωνήσαμε μεταξύ μας για την πώληση των χρυσαφικών και εSS στον Πέπο Φραντσές να πάει στα γραφεία των SS και να αγοράσει από τον Μάξερ ένα μέρος των αντικειμένων αυτών. Την επομένη μέρα ο Πέπο Φραντσές έστειλε τον παλαιόπαλι και σαράφη Σώση Παπαζούγου στο γραφείο του Μάξερ για να δει εκείνα τα αντικείμενα. Εκεί συνάντησε τον κομμουνιστή Αντώνιο Βουράκη που είχε το μαγαζί του στην οδό Βουκουρεστίου. Ο Νόμπαξερ τον είχε συστήσει ως έμπιστό του. Προηγούμενος ο Νόμπαξερ είχε προμηθεύσει στον Βουράκη ράβδους χρυσού από τις οποίες αυτός του έφτιαξε 3.000 γαλλικές λίρες (Ναπολεόντειες). Ο Νόμπαξερ ανταπέδωσε τις υπηρεσίες του Βουράκη υποστηρίζοντάς τον στις δουλειές του εις βάρος διαφόρων Ελλήνων και Εβραίων. Αυτοί οι δύο, δηλαδή ο Παπαζούγος και ο Βουράκης, συναντήθηκαν παρουσία μου στο γραφείο του Μάξερ και συμφώνησαν να αγοράσουν ο καθένας τα μισά. Η δική τους εκτίμηση των χρυσαφικών ήταν πολύ χαμηλή (...).»

Πίσω από τον θάνατο

Χρειάστηκε η επιμονή ενός Γερμανού καθηγητή του Δημοσίου Δικαίου για να έρθει πρόσφατα στο φως η παραπάνω κατάθεση του Κωνσταντίνου Ρεκανάτη(1), δολοφόνου, συνεργάτη των Γερμανών. Ο Ρεκανάτης ήταν γιος

Ελληνοεβραίου και Γερμανίδας. Προτοστάπε στον εκτοπισμό των Εβραίων το 1943 και 1944. Η κατάθεσή του είχε δοθεί το 1946 στις ελληνικές αρχές και διαβιβάστηκε το 1965 στη γερμανική προξενία της Αθήνας κι από 'κει στην Εισαγγελία Βρέμης. Ο Ρεκανάτης είχε καταδικαστεί σε θάνατο αλλά σύντομα του δόθηκε χάρι (όπως στους περισσότερους δολοφόνους) και αποφυλακίστηκε το 1963. Μετακόπησε στη Γερμανία, όπου άνοιξε βαλκανικό καταστήριο (σ.σ.: Η κατάθεσή του πιθανόν να ελέγχεται, αν και ο Gustavus την παραθέτει ολόκληρη στο βιβλίο του).

Χάρη στον Γερμανό εισαγγελέα Βρέμης Ράικενμαξ, που αναζήτησε το 1964 τους υπεύθυνους για τον εκτοπισμό των Ελληνοεβραίων, ο καθηγητής Christoph V. Schminck-Gustavus πρόθεσε πριν από λίγες μέρες νέα στοιχεία για τους ατιμωμένους υπεύθυνους της γενοκτονίας των Εβραίων της Ελλάδας. Ο Gustavus ανακάλυψε έναν τεράστιο όγκο αρχείων και καταθέσεων στην Εισαγγελία της Βρέμης σχετικά με τους υπεύθυνους της σφαγής των Ελληνοεβραίων, τα οποία είχαν χαρακτηριστεί εσωτερικά έγγραφα και μόλις πρόσφατα επιτράπηκε η πρόσβαση στους ιστορικούς.

Σύμφωνα με τη Ρένα Μόλλο (καθηγήτρια στο ΑΠΘ) η έρευνα του Gustavus είναι από τις μοναδικές στη διεθνή βιβλιογραφία.

Ο Γερμανός καθηγητής ξεκίνησε την έρευνά του από τα Γιάννενα αναζητώντας τους υπεύθυνους εκείνης της σκοτεινής νύχτας της 25ης Μαρτίου 1944. Οι 1.725 κάτοικοι των Ιωαννίνων, το σύνολο της εβραϊκής κοινότητας, μεταφέρθηκαν στις 10 το πρωί με φορτηγά της Βέρμαχτ στη Λάρισα κι από 'κει σε στρατόπεδα συγκέντρωσης. Χάθηκαν όλοι!

Στις περισσότερες μαρτυρίες που συγγένησε ο Gustavus επανέρχεται ένα φαινόμενο που στοιχειώνει τη Μνήμη και επέβηκε τη Λήθη: Ηταν οι λεπτολάστες που έγιναν στα εβραϊκά σπίτια στα Γιάννενα αμέσως μετά τη συγκέντρωση των ιδιοκτητών τους από τους Γερμανούς και τους Έλληνες χωροφύλακες. Ο,τι είχε γίνει και στη Θεσσαλονίκη, όπου οικοδομικά τετράγωνα καταφωτισμένα από ειβολοίς που αναζητούσαν τον χρυσό των Εβραίων κι ο οποίος ήδη ταξίδευαν προς τον θάνατο. Όπως έγραψε η Ρένα Μόλλο, «όντως οι περισσότεροι Εβραίοι πέθαναν στην αποχώρηση τη καλύτερη συσκευασμένα

Εικονογράφηση: Μάνος Συμεωνάκης

τους για να μην τα βρουν οι Γερμανοί.

Αντίθετα με τον μύθο που θέλει όλους τους Εβραίους «πλούσιους» (άλλωστε η Federation είχε σταφιδωθεί από το εβραϊκό προλεταριάτο της Θεσσαλονίκης), η γερμανική μεθοδικότητα στις επισημες λίστες κατέγραψε κατασχέσεις της τάξης των 2, 3, 10 χρυσών λιρών από τους θάμνους πάλιμψιτους Εβραίους.

Ο πλούτος ήταν σε όλες τις περιπτώσεις το άλλοθι για τους διωγμούς που υπέστησαν διαχρονικά οι Εβραίοι της Ευρώπης. Όπως και πολλοί άλλοι μύθοι. Χαρακτηριστικό παράδειγμα είναι τα «Εβραϊκά» της Κέρκερας και της Ζου-

κίνθου το 1891. Τότε οι Εβραίοι είχαν κατηγορηθεί ότι σκότωσαν μία Ελληνοπούλα για να χρησιμοποιήσουν το αίμα της στην Παρασκευή των άζυμων για το Πάσχα (ένος από τους πιο διωχόμενους μύθους στη Δύση)! Πολλοί Εβραίοι λιντοσφιστήθηκαν τότε, αλλά εκ των υστέρων αποδείχθηκε πως το θύμα ήταν μια μικρή Εβραίοπούλα, η Ρουμπίνα Σάρφα!

Τρία χρόνια μετά, ένας σπουδαίος δημοσιογράφος, ο Χρήστος Χριστοβασιλός (εργαζόταν στην «Ακρόπολη», αλλά το οδοιπορικό του ουδέποτε δημοσιεύτηκε) επισκέπτεται τη Θεσσαλονίκη. Και φημί γράφει για τη φτώχεια των

Εβραίων λιμενεργατών και την αθλιότητα των σπιτιών των εβραϊκών συνοικιών. Η Βασιλική Πακουμάκη (ιδιάσκει στο Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας) σε έρευνα για τους Εβραίους στα Χανιά, αναφέρει πως από μαρτυρίες προκύπτει πως οι περισσότεροι Εβραίοι ήταν «ντενεκετζήδες».

Ο Gustavus, στην έρευνά του στα Γιάννενα, πρόσφατα, θα «κόλασταν» από μια συνέντευξη με ένα γέρο Εβραίο υφραριστοπούλα: Αρτήθηκε να μιλήσει για τον θάνατο συγγενών του στο Λουβίθι επειδή αυτός που τον ρώτησε ήταν Γερμανός.

Το σοκ συνοδεύει τον Gustavus σε όλη την έρευνα. Μέχρι που «συναντάει» τον Βάλτερ Μπλούμε, υπεύθυνος της Γερμανικής Ασφάλειας στην Αθήνα. Ο Μπλούμε είχε καταδικαστεί σε θάνατο στο πλαίσιο της δικής της Νυρεμβέργης, αλλά για τις σφαγές στο Ανατολικό Μέτωπο. Η ποινή του μετατράπηκε σε ισόβια και τελικά του απενεμήθη χάρι. Το 1960 ζούσε στη Βρέμη ως νομικός σύμβουλος σε εταιρεία, ενώ ο δεύτερος υπεύθυνος για τους εκτοπισμούς Εβραίων, ο Λίνεμαν, εργαζόταν το 1960 στην υπηρεσία Αποκατάστασης Θυμάτων Πολέμου! Η ιστορία των Μπλούμε - Λίνεμαν είναι χαρακτηριστική του τρόπου που έγινε δίδην η «αποναζικοποίηση» στη Γερμανία: Από γερμανικά δικαστήρια και όχι από συμμοδικές υπηρεσίες, με αποτέλεσμα να «επιλυθούν» δεκάδες εγκληματίες πολέμου. Άλλωστε και η έρευνα του Ράικενμαξ, την οποία δημοσίευσε ο Gustavus, τελικά ετέθη στο αρχείο μετά την αντικατάσταση του εισαγγελέα από άλλον λιγότερο «επιμελημένο» δικαστικό, παρότι ο Ράικενμαξ, παραθέτοντας τις μαρτυρίες που είχε συγκεντρώσει, θεώρησε υπεύθυνους της «Τελικής Λύσης» στην Αθήνα (και στα Γιάννενα) τον Μπλούμε.

Ο Μπλούμε -όπως κι ο Μέρτεν ο υπεύθυνος του διωγμού στη Θεσσαλονίκη- ζούσε πλούσιος και απαλλαγμένος από κάθε ευθύνη, αρμοί οι συνιγοροί του υποστήριξαν πως είχε ήδη καταδικαστεί στη Νυρεμβέργη και άρα δεν συνέτρεχε λόγος νέας δίωξης (αποσιωπώντας ωστόσο πως η κατάδική του δεν ήταν για τη δράση του στην Αθήνα). Και ένα για τον Μέρτεν σίγχιρονι ιστορικοί εκάθοντες πως έχοντας στη διάθεσή του τα φορτηγά της Βέρμαχτ δεν είχε λόγο να φορτιστεί όσα συγκεντρώσε από το πλάιτικό σε τσίλι, για τον Μπλούμε δεν υπήρχαν ενδείξεις

πώς διαχειρίστηκε το χρυσάφι που συγγένησε στην Αθήνα. Και η μαρτυρία του Ρεκανάτη δεν χρησιμοποιήθηκε ούτε από τις ελληνικές αρχές για νέα έρευνα. (Άλλωστε η χώρα μας απόλλανζε τον Μέρτεν)

Ο επίλογος έχει γραφεί (αλλάς δεν έχει σχολιασθεί): Από τους 47.000 Εβραίους της Θεσσαλονίκης, μόλις 600 επέστρεψαν. Από τα σπάρτα τους, που διεκδικήθηκαν, τα 300 είχαν καταστραφεί και ανήκαν σε άλλους, και από τα υπόλοιπα 300, μόλις 30 τελικά αποδόθηκαν. Αυτοί έχασαν, αλλά προφανώς κάποιοι κέρδισαν. Κι αυτό θα ποτάνι όσο παραμένει ος δάθεν ανομολόγητο μυστικό.

Info

- **Cristoph V. Schminck-Gustavus** «Μνήμες Κατοχής II», Γιάννενα 2008, εκδ. Ιανόφω.
- **Ρένα Μόλλο** «Οι Εβραίοι της Θεσσαλονίκης 1856-1919», Αθήνα 2006, εκδ. Θεμέλιο.
- **Χρήστος Χριστοβασιλός** «Περι Εβραίων», σε επιμείλιο Φραγκίσκος Αμπατζοπούλου, Αθήνα 2007, εκδ. Ροές.
- **Φραγκίσκος Αμπατζοπούλου** «Ο Άλλος εν Διωγμώ», Αθήνα 1998, εκδ. Θεμέλιο.
- **Σκόμο Βενέτσια** «Sonderkommando», Αθήνα 2008, εκδ. Πατάκης.
- **J. Hassoun, Γ. Γασπακού, Ρ. Μενεβενίστα, Ο. Βαριάν - Βασάρ** «Εβραϊκή Ιστορία και Μνήμη», Αθήνα 1998, εκδ. Πόλις.
- **Βασιλική Γεωργιάδου, Άλκη Ρήγου (επιμ.)** «Αουσβίτς - το γεγονός και η μνήμη του», Αθήνα 2007, εκδ. Καστανιώτης.
- **Σουκούρ Ιλιτζίκ, Μαρίνας Αγγελουπούλου** «Έλληνες και Εβραίοι εργατίες στη Θεσσαλονίκη των Νεότουρκων», Γιάννενα 2003, εκδ. Ιανόφω.
- **Max Horkheimer** «Οι Εβραίοι και η Ευρώπη», Αθήνα 1980, εκδ. Ερασμος.